

REISJÄRVEN KUNNAN ESIOPETUSSUUNNITELMA

SISÄLTÖ

JOHDANTO.....	3
1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS.....	3
2. ESIOPETUKSEN TOIMINTA- JA OPPIMISYMPÄRISTÖ	4
3. ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET	5
3.1. Leikki.....	5
3.2. Ympäristö- ja luonnontieto.....	5
3.3. Kieli ja vuorovaikutus.....	6
3.4. Matematiikka.....	6
3.5. Etiikka ja katsomus	6
3.6. Terveys.....	7
3.7. Fyysinen ja motorinen kehitys.....	7
3.8. Taide ja kulttuuri.....	8
4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	8
4.1. Esiopetuksen yleinen tuki.....	9
4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki	9
4.3. Esiopetuksen erityinen tuki	10
4.4. Yhteistyö kodin kanssa	10
4.5. Esiopetuksen oppilashuolto	10
4.6. Turvallisuuden edistäminen oppilashuollossa	11
5. SEURANTA JA ARVIOINTI	11

JOHDANTO

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan. Esiopetuksen tulee myös ohjata lapsen kykyä noudattaa yleisesti hyväksytyjä sääntöjä sekä toisten ihmisten arvostamista. Esiopetuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on lapsen suotuisien kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytysten edistäminen. Oppimisympäristö rakennetaan siten, että se tukee em. edellytyksiä. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa toiminta toteutuu. Oppimisympäristössä keskeistä on vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. Hyvä oppimisympäristö on myös terveellinen, esteettisesti miellyttävä ja tukee monipuolisesti lapsen turvallisuutta.

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät sekä lapsen yksilöllisistä kehittymismahdollisuuksista että oppimisedellytyksistä. Oppimistavoitteena on lapsen myönteisen minäkuvan vahvistaminen sekä hänen oppimaan oppimistaitojensa kehittäminen. Uudet taidot rakentuvat jo aiemmin opittuun. Vertaisryhmässä opitaan vuorovaikutusta ja sosiaalisia taitoja.

Esiopetus pyrkii tukemaan koteja heidän kasvatustehtävässään. Luottamuksellinen suhde esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kesken on ensiarvoisen tärkeä, jotta esiopetuksen tavoitteet toteutuisivat.

Reisjärven esiopetuksen opetussuunnitelmassa painotetaan sosiaalisuutta ja ympäristökasvatusta. Sosiaalisuuden keskeisiä sisältöalueita ovat pettymysten sietokyky, kyky kuunnella ja ilmaista itseään (tulla kuulluksi), kyky huomioda toiset, empatia, kyky odottaa omaa vuoroaan, hyvät käytöstavat, sääntöjen noudattaminen, kyky mukautua erilaisiin tilanteisiin sekä kyky toimia erilaisten ihmisten kanssa ja erilaisissa ryhmissä. Erityistä huomiota kiinnitetään kiusaamisen vastaiseen toimintaan.

Ympäristökasvatuksen tärkeimpiä sisältöalueita ovat tutustuminen omaan elinympäristöön ja sen kautta turvallisuuden tunteet - esikoululainen huomaa olevansa osa elinympäristöään. Luonnosta ja vuodenaikojen vaihtumisesta saadaan elämyksiä ja kokemuksia. Harjoitellaan huomaamaan oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön ja opetellaan arvostamaan sekä rakennettua että luonnonvaraista lähiympäristöä. Samalla esikoululainen tutustuu Reisjärven kulttuuriin ja kotiseutuperinteeseen.

1) ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus rakentuu yhteiskunnan perusarvojen pohjalle. Esiopetus pyrkii edistämään lapsen kasvua ihmisyyteen, toisten ihmisten arvostamiseen, eettiseen vastuullisuuteen sekä oman kotiseudun ja lähiympäristön arvostamiseen.

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Opetuksessa tuetaan ja seurataan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ennalta ehkäistään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Tärkeää on vahvistaa lasten tervettä itsetuntoa myönteisten oppimiskokemusten avulla ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen. Lapsen kokemusmaailmaa rikastutetaan ja häntä autetaan suuntautumaan uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Esiopetus on tavoitteellista ja suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että alkuopetukseen. Esiopetus tukee lapsen kehittymisen kannalta keskeisiä

prosesseja. Se edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä, parantaa heidän oppimisedellytyksiään sekä ennalta ehkäisee mahdollisia oppimisvaikeuksia. Esiopetus tukee myös kouluvalmiuksien kehittymistä.

Esiopetus on lapsesta lähtevää ja leikinomaista, kokonaisvaltaista toimintaa ilman oppiaineiden tuntijakoa. Esioppilaan päivä koostuu ulkoilusta, ruokailusta, leikistä, itseohjautuvasta sekä ohjatusta toiminnasta ja siirtymisistä tilanteista toisiin. Kaikki lapsen päivään kuuluvat toiminnot mahdollistavat kasvatusta ja oppimista. Perustana on eheyttäminen ja opetettavat kokonaisuudet nousevat lapsen elämänpiiristä ja kiinnostuksen kohteista, esikouluryhmien yhteisesti sovitusta vuosi- ja kuukausiteemoista, juhlista ja vuoden kiertoön liittyvistä tapahtumista.

Esiopetus pyrkii vahvistamaan lapsen kokemuksia omasta osaamisestaan yksin ja yhdessä muiden kanssa. Myönteinen minäkuva vahvistuu ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät. Lapsi oppii itsenäiseksi ja kantamaan vastuuta itsestään ja muista. Lapsi oppii ymmärtämään vertaisryhmän merkityksen oppimisessa. Hän harjoittelee yhteiselämän pelisääntöjä ja sitoutumista niihin ja sisäistää yhteiskuntamme hyviä tapoja ja ymmärtää niiden merkityksen osana arkielämää. Esiopetuksen pitkän aikavälin tavoitteena on edesauttaa lapsen kasvua vastuuntuntoiseksi aikuiseksi.

Esiopetuksessa käytetään erilaisia työtapoja. Ne riippuvat opetettavasta asiasta ja kohderyhmän koostumuksesta. Keskeisiä työtapoja ovat toiminnallisuus, kokeilu ja keksiminen, pienet työtehtävät, elämyksellisyys ja leikki sekä suunnitellut oppimistuokiot. Esiopetuksen tärkein oppimismenetelmä on leikki. Leikin avulla lapsi käsittelee tunteitaan ja kokemuksiaan. Samalla hän oppii hallitsemaan oppimiaan asioita ja hänen minäkuvansa syventyy.

2. ESIOPETUKSEN TOIMINTA- JA OPPIMISYMPÄRISTÖ

Toiminta- ja oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa toiminta tapahtuu.

Hyvä toimintaympäristö on terveellinen ja turvallinen ja esteettisesti miellyttävä. Työvälineitä ja materiaaleja tulee olla lasten ulottuvilla. Ympäristön tulisi herättää lapsen uteliaisuutta ja laajentaa koko ryhmän kiinnostuksen kohteita. Sen tulisi tarjota tilaisuuksia myös leikkiin, muuhun toimintaan ja omaan rauhaan.

Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee iloinen, avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri. Opettajan ja lapsen sekä lasten keskinäisellä vuorovaikutuksella on tärkeä merkitys oppimisympäristön kehittämisessä. Esiopetuksen lapsikeskeisyys edellyttää aikuisilta ohjaavaa kasvatusta, jossa aikuinen asettaa lapselle rajoja ja lapsen kohdistetaan myös odotuksia ja vaatimuksia taidot ja ikätaso huomioiden.

3. ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

Ympäristö- ja luonnontieto sekä sosiaalisuus, siihen kasvattaminen ja ohjaaminen muodostavat esiopetussuunnitelman rungon. Esiopetuksessa käytettävät ryhmämuotoiset työtavat, projekti- ja teematyöt, tekemällä ja leikkimällä oppiminen tukevat sosiaalistumisprosessia. Esiopetus on kokonaiskasvatusta, mutta esikoulupäivä sisältää myös aikuisten suunnittelemissa, ohjattuja tuokioita. Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet ovat leikki, ympäristö ja luonnontieto, kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka ja katsomus, taide ja kulttuuri, terveys sekä fyysinen ja motorinen kehitys.

3.1. Leikki

Leikin merkitys lapsen kehitykselle on kokonaisvaltaista. Leikkiessään lapsi on luova, hän kokeilee, oivaltaa ja ilmentää itseään juuri hänelle ominaisella tavalla. Se on lapselle tyypillistä toimintaa ottaa selvää ympäristöstään, ihmisistä, eläimistä ja muista ilmiöistä. Esiopetusikäinen tarvitsee aikaa, tilaa ja välineistöä sekä erilaisia materiaaleja, jotta leikkiminen on mahdollista. Leikkivää lasta havainnoiva aikuinen saa tietoa siitä, mitä lapsi on oppinut tai parhaillaan oppimassa.

Leikki on lapsen ensisijainen oppimisväylä. Se vaikuttaa lapsen luonteen ja tahdon kehitykseen. Leikkitilanteet vaativat pitkäjännitteisyyttä, kärsivällisyyttä, päättäväisyyttä, itsehillintää ja toisten huomioimista. Lapset suunnittelevat yhdessä leikkiään, leikin ideaa, roolijakoa ja esineiden käyttöä. Leikki on pitkäjännitteistä; leikki-ideat saadaan toteutettua ja niitä kehitellään eteenpäin lasten omilla ehdoilla. Leikkiessä lapsen kielellinen ilmaisu ja sanavarasto kehittyvät ja laajenevat. Ensiarvoisen tärkeä merkitys leikillä on lapsen sosiaaliselle kehitykselle.

Leikki edistää ja kehittää lapsen tunne-elämää sekä motorisia toimintoja. Päivittäinen monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle. Liikkumisen ja leikin avulla harjaannutetaan lapsen fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja.

Esiopetusikäiselle tyypillisiä leikin muotoja ovat sääntöleikit, roolileikit, rakenteluleikit, liikuntaleikit, laulu- ja piirileikit, pelit, vesi- ja hiekkaleikit, pihaleikit ja ilmaisuleikit. Leikki voi olla luovaa ja vapaata, sääntöjenmukaista tai aikuisen ohjaamaa tavoitteellista, didaktista leikkiä. Leikki on luonteva ja tarkoituksenmukainen osa jokaista esiopetuspäivää.

3.2. Ympäristö- ja luonnontieto

Esiopetuksessa painotetaan ihmisen ja hänen elinympäristönsä vuorovaikutussuhdetta. Erityinen huomio on kiinnitettävä luontoon ja ihmiseen sen osana. Ympäristö- ja luonnontieto ovat keskusaiheena esiopetussuunnitelmassa. Erityispiirteenä on tutustua kotiseudun kulttuuriin sekä kotiseutuasioihin ennen ja nyt. Tavoitteena on, että lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä, erilaisia ihmisiä ja kulttuureja, sekä tuntemaan oman toimintansa vaikutuksen lähiympäristöönsä.

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimiseen ja opetukseen sopivat keskeiset esiopetuksen työtavat. Teema- ja projektityöt, kokeilu, tutkiminen ja keksiminen, elämysten, leikin ja toimintojen kautta oppiminen sekä ryhmissä toimiminen edesauttavat lasta jäsentymään osaksi elinympäristöään. Teemat pyritään suunnittelemaan siten, että tarjoavat lapselle mahdollisuuden rakentaa maailmankuvaa sekä hankkia arkielämän ymmärrystä edistäviä tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lapsi voi olla aktiivisesti mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa opetusta.

3.3. Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline. Oppimiensa käsitteiden avulla lapsi jäsentää ympäristöään ja rakentaa maailmankuvansa. Esiopetuksessa tulee tukea lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia erityisesti kielen avulla. Samalla lisätään lapsen valmiuksia luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen.

Keskeisellä sijalla on monipuolinen lastenkirjallisuus ja sen työstäminen eri tavoin. Pääpaino on lukemisvalmiuksien kehittämisessä. Lapsi tutustuu leikin ja suunnitellun oppimisympäristön avulla kieleen ja kielen rakenteisiin sekä kokee oppimisen ja ilmaisun iloa. Samalla hänen itsetuntonsa kohenee. Lapsi kehittää kieltään kyselemällä, kuuntelemalla, keskustelemalla ja monipuolisten elämysten kautta. Lapsi oppii uusia käsitteitä ja niiden keskinäisiä suhteita. Sanavarasto laajenee ja kielen tiedostaminen vahvistuu. Tätä kautta hänen ajattelu- ja päättelykykynsä kehittyvät.

Kielen ja vuorovaikutuksen tavoitteet ovat kuuntelu ja keskittymistaito, puhemotoriikan hallinta, puheilmaisuus ja kommunikaatiotaidot (keskustelu), taito käyttää kaikkia aisteja havaintojen tekoon, käden ja silmän yhteistyökyky, yleinen oppimismotivaatio ja kulttuuri-identiteetin vahvistuminen.

Kielellisen tietoisuuden kehittymistä tuetaan kielellä leikkien, loruillen ja riimitellen sekä tutustuen monipuolisesti kirjoitettuun kielimuotoon. Lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puheeksi sekä aikuisen antaman mallin, että omien kirjoittamis- ja lukemisyritysten avulla.

3.4. Matematiikka

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Lasta ohjataan kiinnittämään huomiota luonnollisissa arkipäivän tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin. Samoin luodaan myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan. Myönteisten kokemusten saaminen edistää matematiikan oppimista myöhemmin kouluiässä, kannustaa yrittämään ja kohottaa lapsen itsetuntoa. Luokittelun, vertailun ja järjestämisen avulla lapsi tutkii ja jäsentää ympäristönsä esineitä, eliöitä, kappaleita, kuvioita, aineita ja ilmiöitä muotojen ja määrien sekä muiden ominaisuuksiensa perusteella.

Matematiikan tavoitteita:

- luoda myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan
- tehdä matematiikasta kiinnostavaa ja motivoivaa
- tukea lasten ongelmaratkaisutaitoja ja matemaattista ymmärrystä
- tutustua matemaattisiin peruskäsitteisiin
- antaa lapselle mahdollisuus oppia matematiikkaa monien aistikanavien välityksellä havainnollisesti
- antaa lapsen olla luova ja kokeileva
- lapsi oppii tarkkailemaan myös omaa ajattelemistaan

3.5. Etiikka ja katsomus

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perustuslain 11 §:n turvaama oikeus, jota esiopetusikäisten kohdalla käyttää huoltaja. Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta ja kulttuurista katsomuskasvatusta. Perustuslain 6 §:n säännösten puitteissa esiopetukseen sisältyy myös uskontokasvatusta ja sille vaihtoehtoista elämäkatsomustietokasvatusta.

Tiettyyn uskontokuntaan kuuluvien tai uskontokuntiin kuulumattomien lasten vähäisestä määrästä tai muusta erityisestä opetuksen järjestämiseen liittyvästä hyväksyttävästä syyistä esiopetuksen järjestäjä voi päättää, ettei kyseisen uskontokunnan tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäntietokasvatusta järjestetä.

Eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä. Eettinen kasvatus lähtee itsetunnon kehittymisestä ja laajentuu ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin, sekä edelleen elinympäristöön. Eettinen kasvatus liitetään esiopetuksen eri tilanteisiin, ja sitä käsitellään lasten kanssa keskustellen tai roolileikkejä käyttäen ja näin kehitetään lasten eettistä ajattelua.

Esiopetuksen uskontokasvatus noudattaa perusopetuslain tavoitteita. Opetuksessa kunnioitetaan lapsen ja hänen perheensä vakaumusta. Uskonnollisen kasvatuksen avulla lapsen kehitystä pyritään tukemaan mm. vahvistamalla turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta sekä korostamalla lähimmäisenrakkauden merkitystä. Tavoitteena on mahdollisuus kohdata uskontoon liittyviä asioita ja tutustua uskonnollisiin juhliin sekä tutustua oman uskonnon keskeisiin sisältöihin.

Kulttuurista katsomuskasvatusta opetetaan kaikille lapsille yhteisenä. Tavoitteena on katsomuksellisen ajattelun kehittyminen. Tähän liittyy lapsen kuulluksi tuleminen eettisissä elämäntilanteissa, mahdollisuus kartuttaa yleissivistystä tutustumalla oman katsomuksen ja muiden lapsiryhmässä edustettuina olevien uskontojen ja vakaumusten tapoihin sekä mahdollisuus oppia tuntemaan ja arvostamaan oman kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintöä.

3.6. Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lasta autetaan tiedostamaan itsensä suhteessa muihin ja ympäristöön antamalla myönteisiä kokemuksia ja osallistumisen mahdollisuuksia. Luonnollisissa arkipäivän tilanteissa edistetään lapsen valmiuksia ymmärtää ja ottaa vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan.

Lasta ohjataan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä ja häntä ohjataan huolehtimaan terveydestään ja päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan. Lapsen terveellisiä ruokailutapuuksia tuetaan ja lasta ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Toiminnalla ja tapakasvatuksella lasta ohjataan myönteisiin ihmissuhteisiin ja tunne-elämän terveyteen sekä välttämään väkivaltaa. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan huolehtimalla työn, levon ja virkistyksen välisestä tasapainosta.

3.7. Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle. Liikunta kehittää lapsen kokonaispersoonallisuutta, sosiaalisia taitoja ja keskittymiskykyä. Motorinen kehitys on pohjana kaikelle myöhemmälle oppimiselle, ja se luo edellytyksiä havaintotoiminnoille, oppimiselle ja ajattelulle. Myös abstraktin ajattelun kehittyminen vaatii konkreettista tietoa kehosta ja ympärillä olevasta maailmasta.

Liikkuminen ja leikki ovat esikouluikäisen hallitsevia toimintoja ja tehokkaimpia oppimistapoja. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä enemmän hän oppii taitoja ja asioita katselemalla ja itse kokeilemalla. Lapselle tulisi tarjota paljon motorista toimintaa ja harjoitusta, sillä motoristen taitojen vajavaisuus tai puuttuminen vaikeuttaa uusien taitojen omaksumista. Lapsella on oikeus kokea liikunnan iloa erilaisten liikuntamuotojen kautta. Liikunnan avulla lapsi rentoutuu fyysisesti ja psyykkisesti ja saa mahdollisuuden kokea mielihyvää. Terveellisiin elintapoihin kuuluu säännöllinen liikunta ja jo esikoulussa pyritään ohjaamaan lasta myönteiseen asenteeseen elinikäistä liikkumista kohtaan. Ryhmässä toimiminen, hyvät käytöstavat, luovuus ja omatoimisuus kehittyvät huomaamatta liikunnallisissa tilanteissa.

Liikunnan lukutaito, oman kehon hahmottaminen ja hallinta, on lapsen oppimisen kannalta yhtä tärkeä kuin tekstin lukutaito. Lapsi oppii tiedostamaan omat kykynsä ja oppii hallitsemaan niitä. Liikunnan lukutaito auttaa käsitteiden oppimista ja sen kautta tukee lapsen kielellisiä, musiikillisia, kuvallisia ja matemaattisia taitoja ja valmiuksia.

3.8. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksessa musiikki- ja muut taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Kuvia tekemällä, valmistamalla esineitä käsin, musisoimalla, draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikkumalla lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisu harjaantuvat.

Esiopetuksen tavoitteena on tukea lapsen esteettisen tajun kehittymistä ja auttaa lasta havaitsemaan, säilyttämään ja suojelemaan kauneutta luonnossa, taiteessa ja ihmisen tekemässä ympäristössä. Taideaineet antavat lapselle mahdollisuuden elämyksiin ja rentoutumiseen. Lapsen mielikuvitus rikastuu ja hän saa aineksia, jotka välittävät runsaasti mielikuvia. Lapsi saa eläytyä taiteen eri lajeihin sekä oppia ilmaisemaan itseään musiikin ja kuvallisen ilmaisun avulla, dramatisoimalla sekä tekemällä erilaisia käden töitä. Taideaineissa korostuu tekemisen prosessi.

Lapselle tarjotaan tilaisuus tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä. Lapsen kanssa tarkastellaan kuvia ja keskustellaan niiden merkityssisällöstä ja kuvailmaisesta. Lasta ohjataan tutkimaan äänimaailmaa ja musiikin vaikutusta viestinnässä.

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

Esiopetuksessa työskentelyn ja tuen perustana ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta tukevat tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Tuetaan myönteisen minäkuvan ja terveellisen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta ryhmänjäsenyydestä. Työskentely on leikinomaista, toiminnallista ryhmä- ja yksilöohjausta. Lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetusta ja tukea suunniteltaessa tulee huomioida, että lapsen tai ryhmän tuen tarve voi vaihdella.

Esiopetuksessa tulee huomioida monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat (yksilöllisyys). Lapsia kannustetaan aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen, tarjotaan haasteita ja annetaan kehittymistä edistävää ohjausta ja tukea. Myönteiset oppimiskokemukset ja kannustava palaute vahvistavat lapsen itsetuntoa.

Erityinen huomio tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi lasten kasvua ja oppimista havainnoidaan jatkuvasti ja pyritään tukitoimien aloittamiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa tuki annetaan ja suunnitellaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä sekä yhteistyössä vanhempien kanssa. Tuen tulee muodostaa suunnitelmallinen jatkumo siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Reisjärvellä esiopetuksen henkilökunta tekee yhteistyötä terveydenhuollon, varhaiskasvatuskasvatuspalveluiden ja koulutoimen kanssa. Ohjausryhmänä toimivat esiopetuksen asioissa esikoulunopettajat, peruskoulujen rehtori, kuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Tarvittaessa on mahdollista käyttää apuna kyseessä olevan alan asiantuntijaa.

Jokaiselle lapselle voidaan laatia yhteistyössä huoltajien kanssa esiopetuksen oppimissuunnitelma, jossa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet ja tavoitteet esiopetusvuodelle. Suunnitelmaa tarkastellaan ja muutetaan tarpeen mukaan lukuvuoden aikana. Tarvittava tuki pyritään antamaan omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, kuten samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä.

4.1. Esiopetuksen yleinen tuki

Jokaisella lapsella on oikeus esiopetuspäivän aikana saada ohjausta ja tukea sekä kasvuun että oppimiseen. Lasten yksilöllisyys, edellytykset ja tarpeet, tulisi huomioida. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri esiopetusryhmässä edistävät lasten kasvua ja oppimista. Erityistä huomiota pyritään kiinnittämään lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen kaikissa työskentelytilanteissa.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen pyritään huomioimaan kaikissa esiopetustilanteissa. Tuki rakennetaan vuorovaikutuksessa huoltajan ja lapsen kanssa.

4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Oppilaalle tehdään pedagoginen arvio, johon perustuen oppilas saa tarvitsemaansa tukea. Pedagogisessa arviossa huomioidaan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksesta
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla oppimisympäristöön liittyvillä, ja oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea

Lapsen kirjallisen pedagogisen arvion laatii esiopetuksen opettaja. Tarvittaessa apuna käytetään myös muita lapsen kanssa työskenteleviä asiantuntijoita. Yhteistyö huoltajan kanssa on tärkeää suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Arvion laatimisessa voidaan hyödyntää lapselle jo aikaisemmin laadittuja suunnitelmia esim. esiopetuksen oppimissuunnitelmaa, varhaiskasvatussuunnitelmaa tai kuntoutussuunnitelmaa.

Tehostettu tuki on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki ja se suunnitellaan yksittäistä lasta varten kokonaisuutena. Sillä tuetaan suunnitelmallisesti lapsen kasvua ja oppimista sekä pyritään ehkäisemään ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Kasvua ja oppimista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

4.3. Esiopetuksen erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä vamman, sairauden, toimintavajavuuden tai kasvuympäristöön liittyvien riskitekijöitten vuoksi. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Esiopetuksessa erityisen tuen tehtävänä on tarjota lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään sekä tukea itsetunnon ja oppimismotivaation vahvistumista.

Ennen erityistä tukea koskevaa päätöstä tulee kuulla huoltajaa. Pedagogista selvitystä laadittaessa huomioidaan lapsen oppimisen eteneminen, selvitys lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta. Niiden pohjalta laaditaan arvio lapsen tarvitseman erityisen tuen tarpeesta. Jos lapsen tuen tarve muuttuu esikouluvuoden aikana, pedagogista suunnitelmaa arvioidaan ja muutetaan uutta tarvetta vastaavaksi.

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

4.4. Yhteistyö kodin kanssa

Esiopetuksen henkilökunta tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana. Kasvatukseen liittyvän kumppanuuden tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia. Luottamuksellinen suhde esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa on tärkeää. Yhteistyötä voidaan tehdä monilla eri tavoin, yhteisö- ja yksilötasolla.

4.5. Esiopetuksen oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuollon tarkoituksena on huolehtia lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista sekä tarjota kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Tehtävänä on myös tunnistaa lapsen varhaisen kehityksen ja oppimisen esteitä, sekä tarvittaessa puuttua niihin tarjoamalla tukea ja ohjausta. Oppilashuollossa toteutetaan terveys-, ravitsemus- ja tapakasvatusta. Oppilashuollolliset tehtävät kuuluvat kaikille esiopetuksessa työskenteleville yhteistyössä kodin, varhaiskasvatuksen, koulun ja terveydenhuollon eri asiantuntijojen kanssa. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää esiopetusyhteisön hyvinvointia.

Reisjärven kunnassa esiopetuksen henkilökunnan tärkeitä yhteistyökumppaneita kotien lisäksi ovat peruskoulujen rehtori, lastenneuvola, kouluterveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen henkilökunta ja koulutoimen alainen henkilökunta. Tarpeen mukaan tehdään yhteistyötä myös muitten asiantuntijojen kanssa.

4.6. Turvallisuuden edistäminen esiopetuksessa

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on otettava huomioon toimintaa suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille esiopetuksen työntekijöille.

5. SEURANTA JA ARVIOINTI

Arviointi on osa kasvatustilannetta. Arviointia suoritetaan jatkuvasta lapsen ja opettajan vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Arvioinnin avulla opettaja saa tietoa koko lapsiryhmän kehityksestä ja jokaisen lapsen yksilöllisestä oppimis- ja kasvamisprosessista. Myös vanhemmat saavat luotettavaa tietoa lapsensa edistymisestä. Lapsikin kaipaa kannustavaa palautetta edistysaskeleistaan. Opettaja huomaa erityisopetusta tarvitsevat lapset mahdollisimman pian, jotta lapsen kuntoutusta ja tulevaa koulumuotoa päästään suunnittelemaan yhteistyössä vanhempien, opettajien, erityisopettajien ja kouluterveydenhuollon ym. tahojen kanssa. Arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata lasta myönteisellä tavalla sekä kannustaa häntä kehityksessään. Arviointipalautteen avulla pyritään antamaan lapselle välineitä positiiviseen minäkuvan rakentamiseen. Positiivisen ja samalla realistisen minäkuvan muodostumista auttaa lapsen itsearviointi. Myös opettaja arvioi työtään ja työskentelyään säännöllisesti lasten toiminnan ja palautteen kautta. Esiopetukseen osallistunut lapsi saa todistuksen esiopetukseen osallistumisestaan.